

Etnograf

263202

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Zadaniem etnografa/etnologa jest działalność badawcza polegająca na opisie, analizie i interpretacji działalności kulturowej człowieka w jej społecznych, etnicznych i historycznych uwarunkowaniach oraz sprawowanie opieki nad zachowaniem i kultywowaniem tradycji kultury ludowej. Etnograf bada elementy składające się na przeszłość i teraźniejszość określonej formacji kulturowej, poszczególne dziedziny życia (zainteresowania, uzdolnienia, wierzenia, obyczaje i obrzędy) oraz wytworzone przez nią przedmioty codziennego użytku i obiekty nieprofesjonalnej twórczości artystycznej.

W praktyce etnograf zbierający materiały terenowe w ramach swojej specjalizacji, wizytuje grupę ludności reprezentatywnej dla danej społeczności lub przebywa wśród niej przez dłuższy czas i stosując formy badawcze w postaci obserwacji i wywiadów określa kontury obrazu jej teraźniejszego życia. Materiały terenowe to także dokumentacja opisowa i fotograficzna dotycząca stałych i ruchomych zabytków przeszłości, bądź przedmiotów i idei uchwyconych w momencie ich przemijania.

Etnograf - pracownik naukowo-badawczy zbiera materiały terenowe, prowadzi ich ewidencję i dokumentację, analizuje problem, dokonuje interpretacji. Opracowany materiał przekazuje w formie komunikatów badawczych bądź referatów wygłaszanych na konferencjach naukowych, publikuje w czasopiśmie fachowych lub wydaje w postaci książkowej: specjalistycznej bądź popularnonaukowej. Za przekazanie, w formie publikacji w wydawnictwach branżowych osiągnięć naukowych badaczy różnych specjalności odpowiedzialny jest pracownik naukowy pełniący w danej placówce funkcję redaktora, prowadzący równolegle swoje własne badania.

Natomiast przekazanie wiedzy dotyczącej danej dziedziny życia, badanych struktur społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem procesu jej powstawania to zadanie dla pracownika naukowo-dydaktycznego realizującego w ramach uczelni także terenowe prace badawcze.

Stanowiska pracy dla pracowników naukowych znajdują się w kilku instytutach mieszczących się w stolicy oraz na kilku wydziałach uniwersyteckich w dużych miastach, natomiast na terenie całego kraju funkcjonują placówki muzealne oferujące pracę etnografom pragnącym prowadzić prace badawcze i jednocześnie mieć do czynienia na co dzień z wytworami różnorodnych cywilizacji. Ekspozycje muzealne powstałe w wyniku gromadzenia materialnych relikwów dawnych kultur oraz współczesnych, unikatowych ich wytworów pozostają pod opieką wykwalifikowanych pracowników muzealnych. Etnograf sprawujący muzealny nadzór merytoryczny jest odpowiedzialny za dokumentację, opracowanie naukowe i taki sposób wystawienia podległych mu obiektów, aby czytelnie i ciekawie pod względem wizualnym przybliżyć zwiedzającym osiągnięcia rękodzielnictwa ludowego różnych okresów historycznych i różnego zasięgu terytorialnego.

Etnograf - pracownik muzeum, w zależności od specyfiki zbiorów, ich wielkości i różnorodności, może sprawować funkcję opiekuna określonej grupy obiektów, np.

tkanin polskich czy rzeźby afrykańskiej, może być pracownikiem działu oświatowego odpowiedzialnym za oprowadzanie grup, prelekcje muzealne dla młodzieży szkolnej, a może być także opiekunem charakterystycznej dla etnografii formy wystawienniczej, jaką są skanseny ? muzea budownictwa ludowego na otwartej przestrzeni, włączone w krajobraz. Zadaniem etnografamuzealnika jest nie tylko opracowywanie, opiekowanie się i eksponowanie zabytków, ale także ich wyszukiwanie i pozyskiwanie dla celów muzealnych drogą kupna lub darowizny, aby zachować dla potomnych wszelkie ślady ludzkiej inwencji. Podobnie jak pracownik naukowy zatrudniony w instytucie lub na uczelni, etnograf pracujący na stanowisku muzealnym może także równolegle prowadzić badania terenowe, zależnie od możliwości dysponowania własnym czasem.

Celem pracy etnografa instruktora jest przekazanie społeczeństwu dawnych i obecnych osiągnięć z dziedziny kultury i sztuki wypracowanych przez określoną grupę etniczną, a jego zadaniem wypracowanie metod i organizowanie środków tego przekazu. Instruktor pracuje z zespołem osób nieprofesjonalnie zainteresowanych tradycjami swojego regionu, a wspólne osiągnięcia w atrakcyjnej formie przekazu adresuje do otaczającego go środowiska. Podstawową czynnością etnografainstruktora jest skupienie, a następnie fachowe poprowadzenie kółek zainteresowań dla wszystkich grup wiekowych w postaci zespołów pieśni ludowych, kapel muzycznych, zespołów tanecznych i obrzędowych, grup teatralnych. Na tej bazie możliwa jest realizacja widowisk, pokazów, występów, przedstawień parateatralnych ukazujących dawne zwyczaje i obrzędy charakterystyczne dla danego regionu, np. jasełka, topienie marzanny, puszczanie wianków w noc świętojańską, kolędowanie, śmigus-dyngus czy ceremonie wiejskiego wesela. W zakres obowiązków instruktora wchodzi również wyszukiwanie w swoim regionie amatorskich twórców ludowych i pobudzanie ich do dalszej twórczości artystycznej. W tym celu instruktor organizuje konkursy, wystawy prac, kiermasze oraz zaprasza twórców na regionalne imprezy artystyczne.

Ciekawą formę współpracy oferuje etnografowi Fundacja Cepelia w podległych sobie kilkudziesięciu spółdzielniach skupujących i produkujących wyroby rękodzielnicze oraz w Krajowych Komisjach Artystycznych i Etnograficznych. Proponowane stanowisko nosi nazwę nadzór etnograficzny. Zadaniem osoby na tym stanowisku jest fachowe zakwalifikowanie do obrotu handlowego wytworów rękodzieła artystycznego i sztuki ludowej. Podstawową czynnością jest nadzorowanie przebiegu procesu powstawania przedmiotu, aby, w przypadku rękodzieła artystycznego (garncarstwo, kowalstwo, tkaniny, wyroby koronkarskie), odtwarzany kształt i powtarzany wzór mieścił się w określonej konwencji artystycznej charakterystycznej dla danego regionu, a w przypadku wytworów sztuki (rzeźba, malarstwo, plastyka obrzędowa) widoczne były wyobrażenia, talent i pomysłowość indywidualnego twórcy amatora.

W praktyce etnograf może działać na trzech podstawowych płaszczyznach:

-w spółdzielniach skupujących - wyszukuje twórcę, nawiązuje z nim kontakt, ocenia wartość artystyczną dzieła, dokonuje wyboru obiektów;

-w spółdzielniach produkcyjnych - odpowiada za jakość artystyczną i zgodność z tradycją przedmiotów wykonywanych na zamówienie. W przypadku pracy nakładczej kwalifikuje gotowe dzieło do odbioru, w przypadku warsztatów na miejscu czuwa nad procesem powstawania obiektu;

-w Krajowych Komisjach Artystycznych i Etnograficznych - jako rzeczoznawca dokonuje przeglądu i oceny wyrobów przedstawianych przez twórcę i decyduje, czy wyroby te

można uznać za rękodzieło chronione. Konsekwencją oceny pozytywnej jest otrzymanie przez twórcę atestu i zwolnienie z podatku VAT. Funkcja etnografa pełniona w takich komisjach wymaga dużego doświadczenia, umiejętności podejmowania decyzji i ponoszenia odpowiedzialności zawodowej.